

TARDES DE DIUMENGE

Vicenç Altaió

**Pròleg de
Josep M. Sala-Valldaura**

comanegra

TAULA

PRÒLEG. MONODIA POLIFÒNICA	13
TARDES DE DIUMENGE	25
Dona arbre i mare terra. Una tarda de diumenge amb l'Anna del Tao	27
Postteatre i post-Brossa. Una tarda de diumenge amb Hermann Bonnín	31
Cultura i política sense distinció. Una tarda de dissabte amb Pere Portabella i Jordi Cuixart i els presos polítics i altres presos a Lledoners	36
Poeta amorós i libèrrim de les arts. Una tarda de diumenge amb Biel Mesquida	44
Un escriptor d'art, d'ofici antiquari. Una tarda de diumenge amb Artur Ramon	48
La mèdium i els poetes. Una tarda de diumenge amb Josefa Tolrà i Joan Brossa	53
Art, llibres i compromís polític. Una tarda de diumenge amb Antoni Tàpies	60
El solitari i el res. Una tarda de diumenge amb Pere Noguera	66
Llibres d'art i films. Una tarda d'un dissabte postpolític amb Sébastien Planas a Perpinyà	72
No succeeix cada dia. Una tarda de diumenge amb l'artista Jordi Mitjà	78
La joia de caminar. Un diumenge a la tarda amb l'escultor dels altres Pere Casanovas	84

Una tarda de diumenge amb tenor i veu de vuit trompetes	91
Mort i resurrecció. Una tarda de diumenge amb Arnau Puig	96
Res no fa callar l'art. Una tarda de diumenge amb Alfredo Jaar	103
La música, entre ruïnes i cendres, com a finestra. Una tarda de diumenge amb el compositor Nicolas Jaar	110
Al·legoria de París en crisi. Una tarda de diumenge amb l'artista Anna Malagrida	118
L'art, una lliçó política. Una tarda de diumenge amb Marine Hugonnier i Antonio Negri	126
Fotografia documental i fotografia desobedient. Una tarda de diumenge amb Joan Vehí (in memoriam) i Blanca Viñas (in subversionem)	134
La força energètica de l'art i la poesia. Una tarda de diumenge amb Rosa Tharrats i Gabriel Ventura	141
El bes i la mirada de tots («omnium»). Una tarda de diumenge amb Joan Fontcuberta	148
Cultivar la terra i l'art. Una tarda de diumenge amb Huc Malla	157
Escafandriers grecs i artistes internacionals a Cadaqués. Una tarda de diumenge amb Pere Vehí Contos	166
Duchamp i/o Dalí? Dos en Pazos. Una tarda de diumenge amb Carlos Pazos	175
Mar sobre mar sota el cap de Creus. Una tarda de diumenge amb Paco Pérez	184
Una tarda de diumenge amb la Mercè del Mini Print Internacional de Cadaqués	191
L'agrimensor. Una tarda de diumenge amb Pere Bellés	200

Poeta de guàrdia. Un diumenge a la tarda per telèfon amb poetes i actors	209
La fotografia fa justícia. Una tarda de diumenge amb Espe Pons	217
Amb llibres de poetes i l'Amat. Una tarda amb Frederic Amat	226
POSTALS D'ESTIU	233
Sébastien Planas - Alfredo Jaar - Marine Hugonnier - Blanca Viñas - Artur Ramon - Espe Pons - Pere Casanovas - Mercè Barberà Rusiñol - Pere Vehí Contos - Pere Noguera - Carlos Pazos - Anna Malagrida I Mathieu Pernot - Joan Vall Karsunke - Biel Mesquida - Joan Fontcuberta - Pere Bellés - Pere Portabella - Andreu Gomila - Jordi Mitjà - Rosa Tharrats I Gabriel Ventura - Huc Malla - Guillem Pérez - Frederic Amat - Glòria Bosch I Mir - Cabosanroque - Ton Granero - Àngels Moreno - Alicia Kopf - Àlex Prunés - Eduard Rebol	
POSTALS PER A LA FESTA DE LA MERCÈ: AMNISTIA!	251
Dolors Miquel - Lluís-Anton Baulenas - Isona Passola - Francesca Llopis - Pep Duran - Toni Jodar I Beatriu Daniel - Xavi Capmany - Ignasi López - Duaita Prats - Jaume C. Pons Alorda - Enric Casasses	
PROCLAMES PER A L'11 DE SETEMBRE DEL 2020	257
Sílvia Bel - David Caño - David Torrents - Ester Xargay - Mayte Vieta - Joan Pons - Aitor Quiney - Marc Arnal - Claret Serrahima	
ÍNDIX ONOMÀSTIC	263

MONODIA POLIFÒNICA

Josep M. Sala-Valldaura

No és del tot estrany que un home de lletres pari taula i orella als seus coetanis i n'escolti la llarga conversa entre les tradicions i les modernitats: Eugeni d'Ors s'asseia a *La Veu de Catalunya*, J. V. Foix a *La Publicitat*, Josep Farran i Mayoral a *La Revista...* La «glosa» ha servit perquè a hores d'ara valorem el mètode analògic fins i tot per bastir una visió total i generalitzadora de la cultura coetània. Una part de l'activitat literària de Vicenç Altaió encaixa força bé dins aquest tipus d'assaig, sempre que admetem d'incloure-hi la seva atenció, tan tenaç, com a crític a molts dels nostres artistes: Noguera, Pazos, Amat, Fontcuberta, Jaar..., només per citar alguns dels que tornem a veure al menjador de *Tardes de diumenge*.

En canvi, es fa difícil d'espigolar dins la literatura catalana anterior antecedents a l'empatia creativa amb què, des de sempre, Vicenç Altaió ha convidat a taula altres escriptors. Una vocació multidisciplinària hi és al darrere, tot i que sorprengui la freqüència amb què ha col·laborat amb un bon nombre de col·legues: no pas, òbviament, quan ha creat revistes o ha muntat exposicions, però sí a l'hora de publicar el seu primer llibre de poemes (*La poesia, és a dir la follia*, amb Jaume Creus) o de prendre el pols a l'actualitat

literària: *Les darreres tendències de la poesia catalana i Mig segle de poesia catalana. Del Maig del 68 al 2018*, amb Josep M. Sala-Valldaura, o *La revolta poètica, 1964-1982*, amb Julià Guillamon.

Hi ha alguns casos d'heteronímia entre nosaltres: no fa pas gaire, Eduard Sanahuja recuperava els versos de Gaius Licinius Macer Calvus, i encara fa de bon recordar el rescat d'una antologia de poetes del districte àrab de Lleida duta a terme per Jaume Pont a *Llibre de La Frontera* (2000). Altaió s'hi hauria avançat amb *La dona és Mallarmé. La dona és Uclés* (1982), on sis dones manifestaven ben diverses radicalitats des de llurs biografies. Anna Carreras n'explica l'impuls inicial: «El que [Altaió] pretenia era cercar l'estil literari que aquesta persona podria tenir si fos poeta. Una vegada escrit el poema, multiplicava les màscares, tot buscant-li una imatge altra corresponent, i en construïa una biografia arquetípica».

En aquelles mateixes primeries de la dècada dels vuitanta el poeta s'havia transvestit en uns quants poetes suïcides a *Biathànatos o l'elogi del suïcidi*, i ben aviat editaria *Groc el ventríloc o la indigestió de la veu*. Posava doncs en pràctica una teoria que, a parer meu, cal afiliar amb les avantguardes i les recerques de la psicoanàlisi del període d'entreguerres, però que també ha estat catalogada com a exemple de postmodernitat. «Altaió —comenta Jordi Marrugat a partir de *L'escriptura sense llançadora* (1997)— defensava un art que s'adaptés a la diversificació de la societat postmoderna, a la desintegració del jo contemporani i al “regne de la multiplicitat”, a través de la hibridació i de l'experimentació, corrent al costat de les noves tecnologies per intercanviar-hi coneixement». Contra l'alienació col·lectiva, que Altaió vol combatre, erigeix un jo plural, divers, empeltat per tots els altres, un jo multiforme o fins informe que aspira a alliberar el llenguatge de redundàncies i el pensament de creences.

Per si no n'hi hagués prou: qui podria haver escrit, en el món de les lletres catalanes actuals, alguna cosa semblant a *Santa follia de ser càntic* (2005)? En la nota que l'acompanya, hi llegim: «Aquest llibre el dec a Joan Vinyoli, no sé per què, però de cop sobtat el to de la seva poesia —la seva veu— i la seva personalitat, venint-me de dins, del més profund, se'm va manifestar com si n'estigués posseït». Part enllà de l'heteronímia, de la ventriloquia, Altaió confessa la força creadora de la possessió. No hi ha cap dubte que la passió l'envaeix i el fa escriure, des de l'interior i des de l'exterior o, embolicant la troca, des de l'exterior de l'interior, un joc lingüístic que el mateix poeta aplica a la política. I a l'art: Gaudí i Jujol, Foix i Miró, Tàpies i Brossa «uneixen el vell i el nou, l'u i el divers, el tot i el fragment, l'exterior i l'interior».

Per tant, el tràfic d'idees —un sintagma axial que vertebrava l'obra assagística, l'obra crítica i l'obra poètica de Vicenç Altaió— és el resultat d'una concepció que es planteja l'autoria i l'entitat mateixa del subjecte creador. S'arrecera sota un humanisme que, per exemple, havia resumit Ovidi: «Arte regendus Amor» («L'Amor ha de ser regit per l'Art»), epígraf inicial de *L'escriptura sense llançadora*. Ni que sigui per la via del desig, l'associació d'amor i art, amb tot el que representa de rebuig a les pràctiques entotsolades o individualistes, se situa en el bell mig de la creació; *Tardes de diumenge* n'és un bon exemple.

Aquestes ratlles a propòsit de les taules de diumenge de Vicenç Altaió neixen, doncs, a la sobretaula d'un àpat que, segons ens ha avesat la casa que ens invita, ha consistit en molt diversos plats, guisats amb amor i barrejant-hi tot d'ingredients. No s'hi val en-sopir-se, perquè l'escriptura d'Altaió esbatana els marcs i obre les portes, ha airejat cuina i menjador mentre s'escampava l'olor de les menges que ha ficat dins la cassola. Com un viatger ric de terres i

xerrades, ens porta del bracet de les paraules pels indrets que ell ha transitat. Diumenge és dia de festa, un bon moment per veure el món dels dies de cada dia.

Així, tot i que reclòs forçosament a Cadaqués, mancat d'ordinador i de la casa o biblioteca que el desvetlla cada dia a Barcelona, Altaió continua el seu costum inveterat de passejar pels llibres, de caminar per tots els llenguatges i de dibuixar-hi corriols i senderes. Amb les seves pròpies paraules: «Els llibres amb els quals sobrevisc aquests dies [...] s'ajunten amb l'escriptura de la llum, que baixo del núvol». *Tardes de diumenge* és, així, una nova avinguda, l'onzena, del seu *Tràfic d'idees*, amb més referències al lloc i al moment de la seva escriptura, però tan predisposat com d'habitud a trescar pels vessants artístics i a pelegrinar cap a tota mena i casta de santuaris creatius.

Aquell que conegui tombs anteriors de Vicenç Altaió, les marrades i dreces del seu ampli tràfic d'idees, s'adonarà tot d'una que *Tardes de diumenge* ratifica de bell nou el nucli primer i últim des del qual ha bastit la seva activitat entera, tant l'obra d'assagista com la de poeta, tant les iniciatives de creador de revistes com les de curador d'exposicions. Altaió s'ha beneficiat, al llarg de la seva trajectòria, de dues qualitats que l'esperit català ha tendit a lloar: la constància en la seva condició d'oficiant de la cultura i la fidelitat a un principi ordenador —no debades posseeix una mentalitat que ho arxiva i endreça tot—. Aquest principi ja havia quedat formulat a l'epíleg «En comptes de la revolució o la naixença de l'escriptura sense llançadora», que clou el llibre de poemes de Jordi Domènech, on amb paraules d'Eugeni d'Ors recorda que tots els artistes d'ara i de sempre, d'ací i d'arreu, aspiren «a reunir, amb fragments diversos, un tot únic, obedient a una certa idea o disseny ideal».

Dinàmic i curiós, l'itinerari mental de Vicenç Altaió només superficialment pot ser considerat mudadís o lleuger. Fora culpa de confondre els múltiples interessos ètics i estètics i l'alta capacitat d'establir-hi lligams amb la manca de profunditat intel·lectual. Ben lluny de l'esnobisme i del diletantisme, se submergeix en les paraules, les imatges i les accions per escriure'n les conjuncions, si puc fer servir una expressió molt seva. Conjuncions copulatives, però també disjuntives, adversatives, causals, consecutives, comparatives... *Tardes de diumenge* ens en forneix un bon reguitzell: quan Hermann Bonnín s'hi asseu convoca de seguit Tàpies, Brossa i Hac Mor; rumiar sobre l'art pot emmenar a conclusions morals o fins a viaranys polítics...

Vet aquí el perquè el tràfic d'idees em reporta el concepte del «monodiàleg» de Miguel de Unamuno. Altaió parla amb si mateix quan parla amb altri i, ben sovint, parla amb altri quan parla amb si mateix. Ho expressa en una frase que aixopluga sota la seva definició d'«humanisme»: «amor i confiança en la comunitat». Del nosaltres al jo o als diversos jos, que enraonen en el camp de l'art fronterer al de l'ètica i al de la política. Som davant d'un viatge pel temps i l'espai, que aplega a la taula de *Tardes de diumenge* sobretot cinc generacions (Miró, Tàpies, Noguera, Jordi Mitjà, Rosa Tharrats) i que ajunta Cadaqués amb Barcelona, París, Londres o Nova York. «Cadaqués —hi escriu— és un lloc de vasos comunicants, de salts artístics en cadena», que relacionen allò local amb allò universal, des d'Anna del Tao o els tres darrers pescadors de Portlligat fins a Man Ray o Wim Wenders.

Amb tot, els nexes no són únicament copulatius. El pont entre referir-se a la norma i defensar la transgressió, les analogies entre imatges i mots o la connexió entre idees i accions palesen un munt de lligams. D'aquesta manera, hom pot definir el tràfic de Vicenç

Altaió com una monodia polifònica o com una polifonia monòdica, perquè hi sents una sola veu que és un conjunt de veus i viceversa. El caramull de vincles, també a *Tardes de diumenge*, es fonamenta damunt les bases creatives del seu autor però, alhora, arran del ciment que hi aporten les idees d'altri que pren en consideració. En conseqüència, alguns dels textos del llibre són al mateix temps la crítica profunda i ben ferma de l'obra d'un fotògraf, d'un artista plàstic, d'un cuiner o d'un poeta i la crònica d'un esdeveniment, ensems amb la construcció personal que ens explica les conviccions d'Altaió.

No volem pas dir que la mirada que abasta *Tardes de diumenge* subordini el paisatge a l'ull, ans al contrari: la visió que ens ofereix integra el poeta autor i el creador convidat, l'escriptura personal i el llenguatge de cada artista convocat, fins i tot —i pel que fa a les reflexions— l'individu i la societat, l'art i la política. *Tardes de diumenge* exemplifica d'allò més bé les activitats mentals: s'hi analitza i s'hi sintetitza, s'hi dedueix i s'indueix, s'hi compara i s'hi especula. Les relacions mai no hi són vicàries, hi preval l'empelt, el mestissatge, el collage. El llibre que presentem accentua així el que tota la sèrie del tràfic d'idees posa de manifest: Altaió, des de bon començament, s'ha escarrassat a escriure una mena d'autobiografia col·lectiva. El títol d'aquest pròleg mira de refermar-ho, a partir d'haver advertit en les seves pàgines que l'autor hi ha eliminat els marcs i ha deixat sense llera el riu de l'art, «sense fer separació entre la intel·ligència col·lectiva i el que aporta l'artista líric».

El primer *Tràfic d'idees*, publicat el 1986, donarà no solament nom a tota la sèrie, sinó que també fixarà un dels trets característics generals. El sintagma «autobiografia col·lectiva» s'hi adiu primerament perquè l'experiència artística mai no és vista dissociada de l'experiència social i, segonament, perquè gairebé totes les baules

que s'anellen en tots i cadascun dels llibres sorgeixen de trobades, d'emocions compartides mitjançant una conversa, la visita a un taller d'artista, unencontre o una lectura estimulant. Ja en aquell *Tràfic d'idees* capdavanter s'hi llegia l'origen comú d'aquests escrits: «Tindrè un diari íntim quan assoleixi la transposició del meu llenguatge, endevinat per la freqüència d'unes operacions subterrànies en el naixement de cada síl·laba o en els grups de robatoris modificats, les dissidències dels arquetips». I encara: «Intervenir damunt de les notes carregades, manlevades de converses fonètiques i de lectures i de plànols, de xocs emocionals que, per retorn, em permeten l'especulació del sagrat i la derivació cap al profà. Perquè visc el viatge i en desconec l'itinerari». Tant se val si és bo i visitant l'obrador de Pere Noguera o tot xerrant en la vinya d'Huc Malla, al capdamunt de la falda del Pení, tostemp l'espurna que encén el cor i el cap d'Altaió és el resultat d'una necessitat i una curiositat sentimentals.

Josep Maria Castellet presentava *Els escenaris de la memòria* com a «relats autobiogràfics fragmentaris al voltant d'uns personatges determinats». En l'obra assagística de Vicenç Altaió no hi ha cap determinació, qui sap si com a traducció de l'ideal que defensa: «tot acte de cultura és un acte de llibertat, i d'amor». Els ingredients que cuina una vegada i una altra als vint-i-nou textos de *Tardes de diumenge* són, en mots de l'autor mateix, fruit de la recerca, el coneixement i l'experiència, però així mateix de l'atzar, el risc i la intuïció. Els plats que assaborim en aquest volum tenen tall i tenen guarnició i, en una sinestèsia d'esdeveniments, accions, reflexions..., tant hi gaudeixes de les idees com dels sentits, amb troballes que salpebren el gust, l'olfacte o la lectura: «L'ordinador és cos i cor i veu i ull —pròtesi i finestra», o «De sempre, un poema és energia i flux d'ones. Vibra com el mòbil».

«Escriviure» era el verb emprat per Ponç Pons. L'art i la vida són en qualsevol cas indestriables per a Vicenç Altaió i per a *Tardes de diumenge*. A voltes, un testimoni de la realitat irromp en el text sense elaboració literària; un fragment de conversa, per exemple. Tothora, però, aquesta realitat es fa present en l'escriptura, baldament sigui perquè l'autor és procliu a materialitzar el que pensa, a donar-li contorn. L'amor hi té un paper cabdal, només cal reportar el text dedicat a Arnau Puig per tal de fer-ho evident: *Tardes de diumenge* insisteix potser més que tràfics anteriors en un humanisme, val a dir, en un art i una cultura que esdevinguin «una eina per aixecar una societat que es pot veure desballestada amb una destrossa social incalculable». En diverses avinenteses, Altaió para atenció en les conseqüències possibles de la pandèmia i, doncs, no defuig *l'hic et nunc* des del qual escriu: la realitat a què la malaltia ens aboca interroga el futur.

Aquesta preocupació per la nova realitat es vincula al present («estem en dol i volem ballar») i a unes conviccions arrelades en Altaió: se sap fill d'una època en què «art, llenguatge i compromís eren els punts cardinals de l'art per repensar la política». No hi ha text sense context, per molt que el comentari crític pugui capbussar-se, per exemple, ben endins de la pintura de Tàpies: si no fos així, com compartiríem els dos temps de la denúncia del dolor per art i part de la fotografia Espe Pons? La seva fotografia evoca i informa, però igualment evoquen i informen tota la literatura, tot el cinema, tota la gastronomia..., encara que hom confessi que el món ha esdevingut inabastable i els ulls s'entelin davant un panorama que l'autoritarisme polític i l'arrasament del virus han malmès.

Se succeeixen a *Tardes de diumenge* la primera, la segona i la tercera persona, en singular i en plural, en qualitat de subjectes dels verbs. I les frases semblen anar a la recerca d'objectes directes

ben variats. De manera coherent amb aquest delit de relacionar, no trobarem en la particular gramàtica mental de Vicenç Altaió mers complements circumstancials: així que apareixen atenyen funcions principals i assoleixen doncs un cert valor temàtic. Fins i tot el context —el lloc de la reclusió i el limitat espai que el confinament li permetia recórrer— dona peu al testimoni i a l'homenatge, a l'engrescament i a la indagació: amb un pes paregut al de les arts i les lletres, Altaió inclou la mar, la muntanya i la vila de Cadaqués. Els llibres s'ajunten, recordem-ho, «amb l'escriptura de la llum, que baixo del núvol».

Canalitzada, si us plau per força, per la simultaneïtat del pensament propi i el motiu aliè, així com per les conjuminacions que la caracteritzen (reflexió i fabulació, anècdota i categoria, analogia i dissemblança), l'escriptura de Vicenç Altaió mostra l'admiració per la natura i per l'art. Tem, però, els embats amb què s'enfronten, des dels diners que els embruten fins als canvis d'un nou paradigma que no sabem com llegirà el món i la creació. Quan es mostra optimista, Altaió reivindica la necessitat cultural i segurament biològica de la poesia, a «Poeta de guàrdia. Un diumenge a la tarda per telèfon amb poetes i actors», o aventura que la creació trobarà una sortida pel camí d'una expressió col·lectiva. «Amor i confiança en la comunitat», rebla el desig.

A banda de les pors, escasses, i les passions, omnipresents, *Tardes de diumenge* avança sota el suport d'un ampli coneixement de les arts i les lletres contemporànies. Avança de dret i de gairell, fit a fit i de cua d'ull, i vet aquí l'esquelet sintàctic de la seva prosa: enunciativa i comparativa, amagant-hi tothora una interrogació que és el fruit d'un signe còsmic d'admiració. Més precisament: a fi que les accions donin pas al deversall d'anàlisis, testimonis i lligams, *Tardes de diumenge* desplega una sintaxi que és ensems

reflexiva i comparativa i especulativa. Encara que circuli sense pressa, com en les seves tasques d'historiador de la cultura (*Miró i els poetes catalans*), Altaió s'atura en algun detall per tal de tornar a agafar embranzida. Més rarament, recorre a les enumeracions i a la juxtaposició de tot d'oracions principals, que conreava adesiara al llibre de poemes *Radicals lliures*.

En conseqüència, els ordits i les trames mentals que teixeix l'escriptura de Vicenç Altaió a *Tardes de diumenge* s'encavalquen i es demoren, corren art o camp a través i a voltes s'embadaleixen davant del que podia haver semblat una minúcia. Redacta, doncs, a l'aguait de la sorpresa, controla per descobrir el fet excepcional o la troballa imprevisible i s'aparta de les autovies que faciliten massa el viatge mental, perquè el tràfic d'idees exigeix de defugir l'excés de circulació, el trànsit de les hores punta de les redundàncies i les asseveracions evidents. Altaió ha heretat de l'avantguarda la importància de la transgressió en el pensament i en l'escriptura: cal trescar rost amunt, mai deambular endormiscadament per les carreteres massa amples i dretureres. «L'art és un sistema dissident de la norma política i desplaça el llenguatge dins i fora la forma, per això és necessària la cultura que ens allibera de la determinació i cotilla de la pretesa veritat». Se l'ha de buscar, la veritat, en el desplaçament i la dissidència.

La doble capacitat de saber aturar el discurs i tot d'un plegat accelerar-lo i de saber-se desplaçar per analogia i dissemblança forneixen al llibre una notable varietat sintàctica, però, per damunt de tot, garanteixen poder passar sense entrebancs de l'anècdota a la categoria. Permeten, doncs, al seu autor una associació d'experiències i conceptes d'un abast molt ampli. La riquesa semàntica que n'és causa i resultat assegura l'amenitat, gràcies a la qual el lector s'encara, en un pla més profund, amb la projecció social, moral i

estètica de les cavil·lacions d'Altaió. Tot convivint, l'amenitat afavoreix la pregonesa de les anàlisis.

De fet, Altaió ha estat sempre conscient de la relació entre ideologia i llenguatge. Al «Mode d'emploi» que encapçala i guia *La consola de Cadaqués o somnis d'un fill putatiu...* ens ensenya com procedeix: «Construïm el llenguatge com un collage, no gaire diferentment de com llegíem els somnis; això és: un fil narratiu que salta d'escena, de plans i d'arguments amb lògica de ficció, i amb una implacable estructura sintàctica més enllà del sentit. Amb una llibertat expressiva tan imprevisible com arrogant». Els poetes aprenen amb l'ofici que la llibertat expressiva és feta de constrenyiments i que és bo de dominar tant l'art de les elisions com la retòrica de la insistència. Cal saber suggerir i cal saber refermar.

Per tot plegat, el lloc de l'art és forçosament un tema obsessiu en tota l'obra de Vicenç Altaió, des del moment que el concep com a lligat amb la utilitat i l'essència dels seus llenguatges. Ho tornem a trobar a *Tardes de diumenge*. Contra els convencionalismes morals que encarcaren el pensament i l'ús dels idiomes, aquest escriptor entén l'avantguarda com una perenne voluntat de transgressió lingüística, connectada, però, al doble batec del món primigeni i de l'anònim popular. Així ho afirma, i per això la seva concepció de l'avantguarda s'empelta de la visió romàntica del paper de la cultura (la de Novalis, per exemple) i, alhora, no refusa principis classicistes, ans se n'amara, com el de la mediterraneïtat d'Eugeni d'Ors. Tanmateix, poc m'agradaria de qualificar-lo d'eclèctic, perquè no li escau gens ni mica: Altaió mira a la vegada cap al passat i cap al futur amb uns ulls que hi detecten les capes tectòniques que els uneixen. Referma d'aquesta manera la seva confiança en el paper social i fins i tot polític de la cultura, mai des del llac dels eclèctics sinó sempre des del corrent dels cabals fluvials dels qui creuen en

la vitalitat i la renovació social dels rius artístics. A l'antípoda de tota mena i casta d'adotzenament o conformisme.

A la part final, a tall d'apèndix que subratlli el compromís amb el temps en què s'escriu i s'inscriu *Tardes de diumenge*, un seguit de postals enviades pels protagonistes dels textos de Vicenç Altaió intenten d'avaluar que «l'amistat és una forma de resistència de l'art individual contra la tirania autoritària. [...] S'està, ara, dissolent el jo social, que és l'espai de la comunitat cultural, per traspasar-lo a la xarxa virtual?». Tot seguit, el llibre aplega postals «per a la festa de la Mercè. Amnistia», ateses les dues crisis, la sanitària i la política, i acaba amb nou proclames per a l'11 de setembre de 2020. S'hi constaten, des del desig a la decepció, tota mena de reaccions. Embrancant art, moral i política, el llibre posa, doncs, esment en les seves últimes planes a les circumstàncies en què ha nascut.

Llegir *Tardes de diumenge* de cap a cap i de dret i del revés ens fa créixer: rebem una lliçó d'art i d'història sense sentir-nos alligornats; descobrim o recordem un munt de creacions que compassen el nostre coneixement amb l'evolució cultural del país; vivim en el vaivé de les inquietuds, passions i reflexions d'un enamorat de l'art, i, encara, gaudim de l'escriptura singular de Vicenç Altaió. Se'n diu assaig o tràfic d'idees.